

Meer generiek innovatiebeleid

Ondernemerschap is een belangrijk speerpunt van het kabinet. Als gevolg van het actieprogramma Onderwijs en Ondernemen krijgt ondernemerschap bijvoorbeeld een steeds sterkere rol in het Nederlandse onderwijssysteem. Een centrale doelstelling van dit programma is om het aantal studenten te vergroten dat kort na afronding van de studie een bedrijf start. De gedachte hierbij is dat een toename van het aantal ondernemers gepaard gaat met banencreatie en innovatie, en daarmee met economische groei. Een grotere tegenstelling met de opvatting van de Amerikaanse hoogleraar Scott Shane (2009), die stimulering van louter het aantal ondernemers karakteriseert als slecht overheidsbeleid, is niet denkbaar. De meeste startende ondernemers hebben volgens Shane namelijk geen innovatie- en groeiambitie en veel nieuwe bedrijven verdwijnen snel weer van het toneel. Ook voor Nederland geldt dat stimulering van het aantal ondernemers slecht beleid is. Er is voornamelijk behoefte aan innovatie, niet alleen bij nieuwe, maar vooral ook bij bestaande bedrijven.

In Nederland dragen nieuwe bedrijven inderdaad beperkt bij aan de banengroei. In de periode 2000–2004 kwam het merendeel van de banengroei, 57 procent, voor rekening van bestaande bedrijven (EIM, 2007). Weliswaar kwam dus een substantieel deel van de banengroei, 43 procent, voort uit nieuw geregistreerde ondernemingen, maar vele hiervan waren dochterondernemingen van bestaande bedrijven en geen zelfstandige starters. In 2005 was bijvoorbeeld maar liefst 45 procent van het aantal nieuwe bedrijven een dochteronderneming (EIM, 2007). Bovendien hadden deze bedrijven twee keer zoveel werknemers als zelfstandige starters (EIM, 2007). Een grove schatting is daarom dat nieuwe bedrijven voor minder dan vijftien procent bijdragen aan de netto banencreatie.

Met het oog op banencreatie en economische groei is volgens Shane (2009) specifiek ondernemerschapsbeleid nodig, dat zich richt op kansrijke en innovatieve starters met groeiambitie. In Nederland waren snelgroeiende bedrijven in de periode 1997–2001 bijvoorbeeld goed voor maar liefst een derde van de banencreatie in de sectoren industrie, bouwnijverheid, handel en horeca, vervoer en communicatie, en dienstverlening (Ministerie van Economische Zaken, 2004). Zeker nu de financiële markten moeilijk functioneren, kan overheidssteun, bijvoorbeeld op het gebied van duurzame innovatie, erg nuttig zijn voor nieuwe bedrijven bij het aantrekken van andere kapitaalverstrekkers. Maar voor een sterke economie is meer nodig dan alleen innovatieve starters met groeiambitie.

Innovatie en groeiambitie dienen namelijk juist ook bij bestaande bedrijven te worden gestimuleerd. Bestaande bedrijven dragen niet alleen sterker bij aan banencreatie dan nieuwe bedrijven, maar zij zorgen ook voor betere banen, met hogere lonen en betere secundaire arbeidsvoorwaarden, en een hogere productiviteit (Shane, 2009). Bovendien verdient niet alleen onderzoek en ontwikkeling (O&O) aandacht, maar ook niet-O&O-innovatie, zoals de adoptie van nieuwe technologie, nieuwe combinaties, incrementele innovatie, commercialisatie en procesinnovatie. De helft van alle midden- en kleinbedrijven houdt zich met niet-O&O-innovatie bezig en

zij blijken een even grote kans op groei te hebben als bedrijven met O&O-activiteiten (Europese Commissie, 2009). Bovendien worden deze bedrijven veelal genegeerd door beleidsmakers en kunnen er dus kansen liggen om de innovatieprestaties van bedrijven te verbeteren (Europese Commissie, 2009). In Nederland springen recente initiatieven hierop in, zoals de programma's Slimmer Werken en Groeiversneller, beide met medewerking van het Innovatieplatform. Kortom, er is vooral behoefte aan generiek innovatiebeleid, dat zich richt op zowel O&O- als niet-O&O-innovatie, en niet alleen bij nieuwe, maar juist ook bij bestaande bedrijven.

Tegen de stelling dat vooral innovatie, bij bestaande bedrijven, en niet zozeer ondernemerschap in het algemeen, dient te worden gestimuleerd, kan worden ingebracht dat tijdens economische crises een toename van het aantal ondernemers gevolgd wordt door economisch herstel (Koellinger en Thurik, 2009). Als verklaring noemen Koellinger en Thurik dat ondernemers de eerste lijken te zijn “die bij het verlaten van de dip kansen zien en toetreden”. Dit is inderdaad een krachtige verklaring als tegelijkertijd kan worden aangetoond dat de bedrijvigheid van bestaande bedrijven in mindere mate het economisch herstel verklaart. Waarom zouden het niet bestaande bedrijven zijn die kansen benutten bij het verlaten van de dip? Bedrijven, bijvoorbeeld, die tijdens de crisis hun efficiëntie hebben vergroot en die zijn blijven investeren in innovatie. Vooralsnog is dit onduidelijk. Bovendien is het interessant om te zien dat Koellinger en Thurik op basis van hun bevindingen vooral maatregelen voorstellen die innovatief ondernemerschap stimuleren. Blijkbaar hebben ook zij meer vertrouwen in generiek innovatiebeleid en minder in generiek ondernemerschapsbeleid.

LITERATUUR

EIM (2007) *Bedrijvendynamiek en werkgelegenheid: periode 1987–2006*. Zoetermeer: EIM.

Europese Commissie (2009) *European innovation scoreboard 2008: comparative analysis of innovation performance*. Brussel: EC.

Koellinger, P. en R. Thurik (2009) *Ondernemerschap en de recessie*. *ESB*, 94(4557), 202–204.

Ministerie van Economische Zaken (2004) *Snelle groeiers & innovatie*. Den Haag: Ministerie van EZ.

Shane, S. (2009) *Why encouraging more people to become entrepreneurs is bad public policy*. *Small business economics*, 33(2), 141–149.

FERDINAND JASPERS

Universitair docent aan de Erasmus Universiteit Rotterdam